

Sygn. akt I ACz 201/17

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Józef Wąsik

Sędziowie: SSA Zbigniew Ducki

SSA Barbara Baran (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2017 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa D. M.

przeciwko S. Z. (1) oraz (...)Spółce Jawnej w W.

o przeniesienie własności i zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 29 września 2016 roku, sygn. akt I C 1994/14

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i umorzyć postępowanie, wywołane wnioskiem powoda o wyłączenie SSO M. F..

SSA Barbara Baran SSA Józef Wąsik SSA Zbigniew Ducki

UZASADNIENIE

Powód w piśmie z 8 sierpnia 2016 r. wniósł o wyłączenie sędziego, aktualnie prowadzącego sprawę I C 1994/14 od jej rozpoznania. Argumentując, że od samego początku postępowania sędzia „kręciła nosem i pogardliwie podeszła do strony powodowej”, nie chciała rozpoznać ostatniej woli spadkodawczyni powoda, jak też orzekać zgodnie z prawem wiedząc, iż kwestionowana przez powoda ugoda jest nieważna i wobec tego powództwo powinno być chociaż częściowo uwzględnione. Ponadto powód podał, że sędzia była stronnicza wobec stron postępowania, faworyzowała stronę pozwaną, a była nieprzychylna wobec powoda. Oddaliła wszystkie wnioski dowodowe powoda, w tym dowód z przesłuchania samego D. M. w drodze pomocy sądowej w Izraelu. Podniósł, iż: „Sędzia przejawiała sympatię do pozwanego, brała pod uwagę jego wiek i to, że jest w nowym związku małżeńskim, a nie to, że ugoda jest nieważna bowiem została podpisana bez udziału powoda t.j. w okresie gdy był on małoletni. Nie wzięła pod uwagę tego, że powód nadal pozostaje współwłaścicielem nieruchomości objętej pozwem, jak i tego że powód był wykorzystywany seksualnie w okresie dzieciństwa/dorastania przez świadka byłego (...)– ojca J. P. z którym powód od dziecka pozostawał w konflikcie”. Sędzia miała kierować do świadków takie pytania, aby tylko doprowadzić do oddalenia powództwa. Sama ugoda, której dotyczyło postępowanie I C 1994/14 była nieważna, bowiem reprezentujący małoletniego powoda rodzice przy jej zawieraniu nie posiadali zgody sądu rodzinnego na tę czynność, która to przekraczała zwykły zarządek majątkiem dziecka. Wobec powyższego sędzia orzekła nieprawidłowo i powinna zostać wyłączona od rozpoznania sprawy, rozprawa winna być otwarta na nowo i w miejsce dotychczasowego sędziego ma wstąpić nowy referent.

Zarządzeniem z dnia 25 sierpnia 2016 r., doręczonym w dniu 14 września 2016 r., pełnomocnik powoda został wezwany do sprecyzowania wniosku powoda z dnia 08.08.2016 r. o wyłączenie sędziego referenta, a konkretnie o jakiego sędziego chodzi w tym wniosku - bowiem z jego uzasadnienia wynika, że mowa jest o sędzi kobiecie (która już nie orzeka w tym wydziale i nie prowadzi tej sprawy), natomiast aktualnym sędzią referentem jest mężczyzna.

W piśmie z dnia 21 września 2016 r. powód podał, że chodzi o sędziego orzecznika M. F..

Sędzia Sądu Okręgowego M. F. złożył w dniu 22 sierpnia 2016 r. oświadczenie, że strony procesu są mu obce i nie zachodzą przesłanki do wyłączenia go z art. 48 k.p.c. i 49 k.p.c.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił wniosek powoda o wyłączenie SSO M. F. od rozpoznania niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy przytoczył uregulowania zawarte w art. 48 i 49 k.p.c. i uznał, że wskazane w tych przepisach podstawy wyłączenia nie zachodzą, na co wskazuje oświadczenie sędziego. Zarzuty podnoszone przez powoda przeciwko SSO M. F. opierają się na ocenie powoda o nieprawidłowym prowadzeniu procesu i faworyzowaniu strony pozwanej. Tymczasem okolicznością, uzasadniającą wątpliwość co do bezstronności sędziego nie jest sposób procedowania w danej sprawie. Kwestie związane z wydanymi orzeczeniami czy zarządzeniami nie stanowią podstawy wyłączenia sędziego, bowiem to, czy postępowanie prowadzone jest prawidłowo podlega ocenie jedynie przez sąd wyższej instancji w ramach merytorycznej kontroli poprzez środki odwoławcze. Niezadowolenie emocjonalnie zaangażowanej strony z przebiegu procesu nie może uzasadniać wyłączenia sędziego. Przewodniczący składu orzekającego wydaje orzeczenia i zarządzenia (m.in. w kwestii dopuszczenia dowodów) takie, jakie w okolicznościach sprawy uznaje za zasadne proceduralnie, nie pozostawiając zgłaszanych wniosków bez rozpoznania. Nie łamie w ten sposób obowiązujących przepisów prawnych, lecz je stosuje. Stanowisko powoda co do nieprawidłowego prowadzenia postępowania i łamania jego praw jest zatem nieuzasadnione.

Ponadto powód w żaden sposób nie wykazał, by sędzia referent był stronniczy i zachowywał się w sposób przychylny stronie pozwanej a negatywny w stosunku do powoda. Samo oddalenie powództwa nie jest przejawem stosunku sędziego do stron, lecz merytorycznym rozpoznaniem sprawy w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, i jak już wskazano, podlega kontroli instancyjnej. Samo przeświadczenie powoda (nie poparte żadnymi argumentami) co do negatywnego nastawienia SSO M. F. w stosunku do powoda nie może stanowić przesłanki do żądania wyłączenia tego Sędziego.

Ocena okoliczności wyłożonych we wniosku, jak również treść pisemnego oświadczenia Sędziego – jego autorytet moralny przemawiał za wiarygodnością tegoż – pozwalały przyjąć, że na tym etapie postępowania nie ujawniły się żadne przyczyny uzasadniające wniosek powoda o wyłączenie SSO M. F. od rozpoznania niniejszej sprawy.

Ponieważ nie zachodzą także podstawy do wyłączenia Sędziego z mocy ustawy (art. 48 k.p.c.), wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód, domagając się jego uchylecia. Zarzucił obrazę:

- art. 49 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy oświadczenie sędziego jest nieadekwatne do jego zindywidualizowanej intencji względem osoby powoda i tym samym nie można obdarzyć tego dokumentu walorem wiarygodności,
- art. 45 Konstytucji w zw. z art. 6 EKPC poprzez niezagwarantowanie prawa skarżącego do sprawiedliwego i niezależnego oraz jawnego rozpoznania sprawy poprzez niewyłączenie sędziego i nieskierowanie sprawy do innego referenta.

W uzasadnieniu zażalenia powód stwierdził, że sędzia objęty wnioskiem był stronniczy i nie przeprowadził postępowania zgodnie z k.p.c. Powód przywołał nadto teoretyczne poglądy oraz orzecznictwo w przedmiocie zagadnienia wyłączenia sędziego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Na wstępie podzielić należy pogląd Sądu Okręgowego, że zarzut strony, iż sędzia prowadzi postępowanie z naruszeniem przepisów procesowych, nie może być skuteczną podstawą wniosku o wyłączenie sędziego (zob. m.in. postanowienia SN z 2 maja 1974 r., I CZ 48/74, z 6 maja 2010 r., II PK 344/09, z 21 kwietnia 2011 r., III UZ 9/11), podobnie jak to, że okoliczność, iż sędzia reprezentuje pogląd prawny niekorzystny dla strony, nie stanowi podstawy wyłączenia go w świetle art. 49 (zob. np. postanowienie SN z 20 lutego 1976 r., II CZ 8/76). Istotą sądenia jest bowiem rozważanie racji obydwu stron postępowania i przegranie sporu przez jedną z nich jest naturalną tego konsekwencją. Sąd rozpoznający wniosek o wyłączenie sędziego nie bada zasadności i prawidłowości czynności podjętych w sprawie przez sędziego, którego dotyczy wniosek o wyłączenie. Uchybienia tego rodzaju – jeśli mają miejsce – strona może zwalczać w drodze środków zaskarżenia, jakie przysługują odpowiednio do dokonanego naruszenia. O możliwości wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy nie decyduje też samo odczucie strony co do bezstronności sędziego – odczucie takie musi być uzasadnione w okolicznościach danej sprawy. Ciężar uprawdopodobnienia wystąpienia okoliczności uzasadniających wyłączenie sędziego spoczywa na stronie wnoszącej o to. Nadto wniosek o wyłączenie sędziego mógłby być uzasadniony dopiero w sytuacji gdyby strona uprawdopodobniła – a taki wymóg stawia przepis art. 50 § 1 k.p.c. – że wskazywane przez nią uchybienia były wynikiem rozmyślnego działania sędziego i wyrazem jego negatywnego, emocjonalnego nastawienia do którejś ze stron (tak m.in. w postanowieniu SA w Krakowie z dnia 26 czerwca 2014, sygn. I ACz 1128/14).

W niniejszej sprawie wziąć jednak należy pod uwagę chwilę, w której został zgłoszony wniosek powoda. Otóż wyrok w sprawie, wydany przez SSO M. F. zapadł w dniu 12 lipca 2016 r. Uzasadnienie wyroku zostało sporządzone przez sędziego w dniu 4 sierpnia 2016 r. Powód złożył wniosek o wyłączenie sędziego w dniu 8 sierpnia 2016 r. (osobiście – jak wynika z pieczęci na wniosku), a zatem już po wydaniu i uzasadnieniu wyroku.

Okoliczność ta ma znaczenie, bowiem instytucja z art. 48 i 49 k.p.c. jest skonstruowana w taki sposób, że można żądać wyłączenia sędziego od rozpoznania konkretnej sprawy. Wydanie wyroku zakończyło rozpoznanie sprawy w I instancji i sędzia, który wydał wyrok, nie będzie już w tej sprawie dokonywał merytorycznych czynności, mających wpływ na treść rozstrzygnięcia. Czynności procesowe, jakie podejmował sędzia, dla strony mają znaczenie jedynie do chwili wydania wyroku. Bezprzedmiotowym jest orzekanie o wyłączeniu sędziego, który postępowanie w danej sprawie już zakończył, przy czym oczywistym jest także w świetle obowiązujących przepisów, że po wydaniu wyroku nie jest możliwe „otwarcie zamkniętej rozprawy na nowo” na podstawie art. 225 k.p.c., jak wnosił powód w swoim wniosku.

Instytucja wyłączenia sędziego ma służyć zagwarantowaniu stronie konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 Konstytucji). Jeżeli – teoretycznie – zachodzi sytuacja, w której wniosek o wyłączenie jest zasadny, wówczas uwzględnienie go realizuje opisany wyżej cel. Cel ten jednak znika, jeśli wyrok został już wydany, bowiem wyrok kończy sprawę w danej instancji a sędzia objęty wnioskiem nie będzie już w niej orzekał, zaś wszystko to ma miejsce w sytuacji, w której wniosek o wyłączenie wniesiono już po wydaniu i uzasadnieniu wyroku w danej instancji, w której orzekał objęty wnioskiem sędzia. Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniach orzeczeń II PK 267/11 (z 22 lutego 2012 r.) oraz I PKN 222/98 (z 1 lipca 1998 r.).

Taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie: objęty wnioskiem powoda o wyłączenie Sędzia Sądu Okręgowego M. F. wydał wyrok i uzasadnił go jeszcze przed złożeniem wniosku o wyłączenie.

Wobec powyższego merytoryczne rozpoznanie wniosku o wyłączenie tego sędziego było bezprzedmiotowe, należało więc uchylić zaskarżone postanowienie i umorzyć postępowanie wywołane wnioskiem (art. 386 § 3 w zw. z art. 397 § 2 i 355 § 1 k.p.c.).

SSA Barbara Baran SSA Józef Wąsik SSA Zbigniew Ducki